Bedacht schynende met te brenghen dat die Roomsche Kercke beter zy dan der Ghereformeerden

D.V. Coornhert

bron
D.V. Coornhert, *Bedacht schynende met te brenghen dat die Roomsche Kercke beter zy dan der Ghereformeerden*. Iacob Aertsz. Colom, Amsterdam 1631

Zie voor verantwoording: https://www.dbnl.org/tekst/coor001beda02_01/colofon.php

Let op: boeken en tijdschriftjaargangen die korter dan 140 jaar geleden verschenen zijn, kunnen auteursrechtelijk beschermd zijn. Welke vormen van gebruik zijn toegestaan voor dit werk of delen ervan, lees je in de gebruiksvoorwaarden.

dbnl digitale bibliotheek voor de Nederlandse letteren

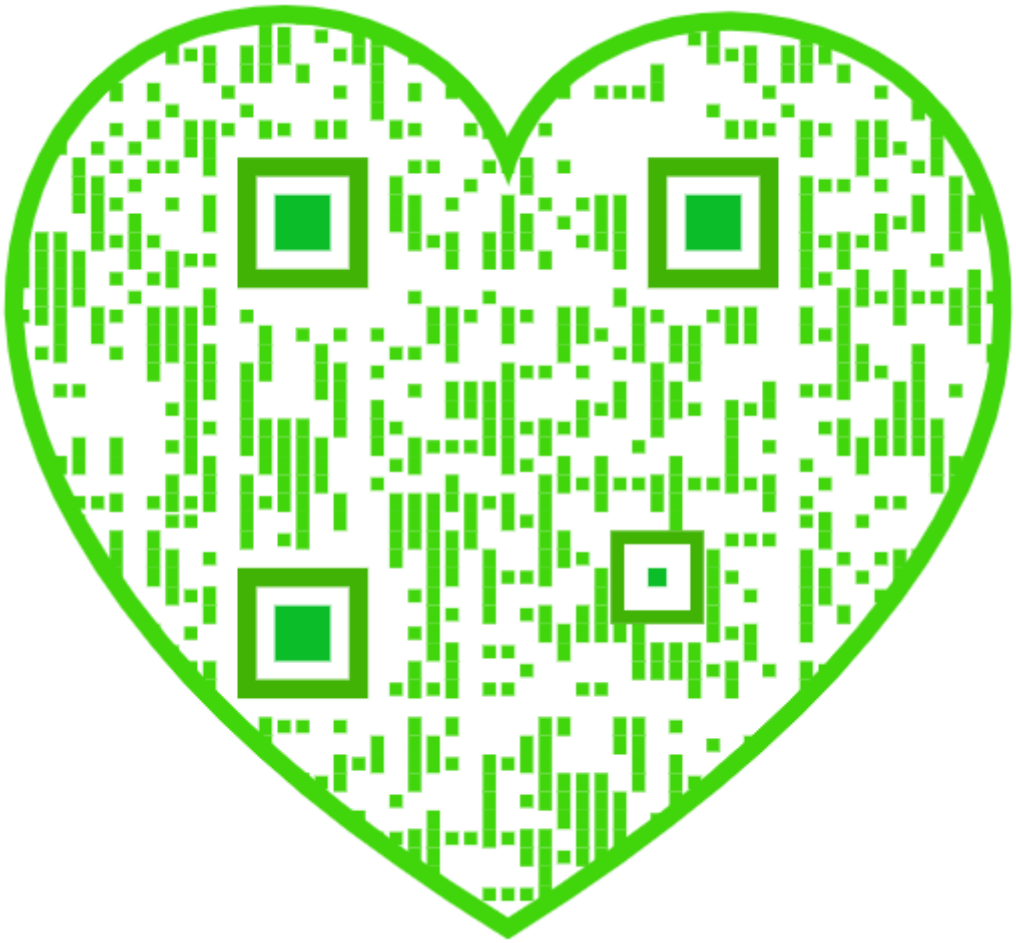

Bedacht schynende met te brenghen dat die Roomsche Kercke beter zy dan der Ghereformeerden. +

+*Nota. Den 1e Mey predicktede Abbas dat Christus gecomen was niet alleen om den lichamelijcken genesinghe te doen aen blinden, creupelen, &c. maer oock der zielen. Item, dat Christi Rijc Geestelijck is, ende niet uyterlijc, zo de Apostelen waenen. Actor. 1. En dat de getuyghen Christi eerst moeten hebben den gaeve des H. Geests.*

Gereformeerde. N.

Gereformeerde.

Beneven andere dingen heeft my vreemt ghegheven van u te hooren dat ghy zoudet ghezeydt hebben, den Roomschen Kercke beter te zijn dan der Gereformeerden.

N.

Dat bekenne ick voor mijne woorden, ende sullen u minder vreemt gheven, soo't u ghelieft te hooren den redenen my daer toe beweghende.

G.

Gaerne. Zeght.

N.

Om niet langhe te blyven inden defenition of beschryvinghe wat de Kercke zy, dunckt my dat wy de selve nu wel moghen verby leyden, ghemerckt derhalven tusschen ons nu gheen gheschille is, ende moghen altijdt daer toe comen, als ons de zaecke daer toe sal dringhen.

G.

Alsoo. Doch moet verclaerdt zijn of wy spreecken vande Kercke Godes die zichtbaer zy, dan vande onsichtbare.

N.

Recht. Ick dencke wy handelen vande zichtbare.

G.

Wy doen. Doch niet van een steun, maer levende Kercke.

N.

Ghy seght wel.

G.

Nu moet oock gheweten zijn waer inne wy de goetheydt ende quaetheydt des Kercx stellen, ende vraghe daerom of ghy dat niet de beste Kercke acht die de ware, ende dat die archste die de valsche Kerck zy?

N.

Dat en weet ick niet. Want al machmen van twee goeden dinghen segghen, het een e beter te zijn dan't ander, soo en machmen sulcx niet recht segghen van twee dinghen daer van 't eene goedt ende 't ander quaedt is, ende noch veel minder van twee quade dinghen. Alsoo machmen recht segghen dat een Hunghersche Ducaet beter Goudt zy dan een Philips Gulden, maer niet dat een Hunghersche Ducaet beter gout zy dan een legh-penningh, ende noch met veel minder schyn dat een legh-penningh beter Goudt zy dan een stucke Loodts.

G.

Ghy zeght niet qualijck, maer en merckt niet wel wat uyt dit u zegghen volghet.

N.

Wat?

G.

Dat u segghen vand Roomsche Kercke beter te zijn dan der Ghereformeerden dubbelde onwaerheyt in heeft.

N.

Dat mercke ick doch niet.

G.

Merckt dan op mijnen reden. Mach 't gunt quaedt is in gheen ghelijckenisse comen by 't ghene goedt is, soo en machmen niet alleen soo luttel met waerheydt segghen dat de Roomsche Kercke beter zy dan der Ghereformeerde; alsmen weynich en mach segghen dat een plat stucxken Loodts beter Goudt zy dan een Hunghersche Ducaet: Maer oock gheensins dat der Gereformeerden Kercke beter zoude zijn dan de Roomsche, overmits die Ghereformeerde Kercke een beter Kercke is ende die Roomsche niet. Want 'tghene dat niet en is magh gheensins gheleken wordn by 't ghene dat is. Machmen dan met waerheydt niet zegghen dat de Roomsche Kercke een Kercke zy, hoe salmen recht moghen segghen dat zy argher is (dats verde van beter) da*n* de Roomsche Kercke? Merckt ghy nu wel dat u segghen selve dubbelde onwaerheydt in heeft? Ende seker naedemael oock de Kinderen nu verstaen den Roomschen Kercke vanden toppe des Hoofdes totten voetsolen soo gants verdorven te wesen datter niet ghesonts aen is ghebleven: Hevet my met recht vervreemder van u, die niet onbelesen en zijt, te hooren dat ghy sulcken Kercke beter ghezeydt haddet te zijn dan den onsen.

N.

Alle u zegghen volcht ende sluyt wel, als een sake by u gheseydt klaer ende vast waer bewesen.

G.

Alle u zegghen volcht ende sluyt wel, als een sake by u gheseydt klaer ende vast waer bewesen.

G.

Wats dat?

N.

Dat die Roomsche Kercke gheen Kercke en is.

G.

Dats licht om doen.

N.

Gaet te wercke believet u.

G.

Gaerne, ende dit uyten verklaringe vande ghewisse mercktekenen vande ware Kercke Christi, [+] te weten dese: Daermen ziet dat Godts Woordt louterlijck werdt ghepredickt ende ghehoordt, ende daer die Sacramenten na der insettinghen Christi bedient worden. Nu gheve ick u te bedencken of de Roomsche Kercke by de welcke de Leere soo grouwelijck besmet, ende de Sacramenten soo Afgoddelijck misbruyckt werden, oock eenichsins een Kercke, zwyghe de ware Kercke, mach zijn; Ja of sy niet een afgrouwelijcke Secte en is.

[+] *Instit. viij. 10.*

N.

Dat bewys behoeft noch al t'samen bewys. Want my en blyckt noch gheensins

dat u Gheestelicke mercktekenen vande ware Kercke de rechte mercktekenen zijn. Oock soude die Roomsche Kercke al willen lochenen de besmettinghe in haer Leere, ende 't misbruyck haerder Sacramenten. Doch wil ick dit beyden (om eer ter saken te komen) nemen oft soo waer, ende u vraghen of de Kercke met dese uwe verhaelde mercktekenen vander Apostelen tyden af tot nu toe doorgaens erghens is gheweest opter Aerden?

G.

Gheensins. Want veel honderdt Jaren voor Luters tyden gheen rechte Leere ende ghebruyck der Sacramenten op Aerden en is gheweest.

N.

Is de Wereldt soo langhes onder rechte Leere gheweest, soo hebben die van Basel David Jorisz. T'onrecht alleen beschuldicht daer inne, dat uyt zijn segghen (mede dese meyninge in hebbende, te weten, dat nu door hem eerst de ware Leere aenden dach quam) volchde dat de Gheest der waerheyt tot desen onsen tyden toe erghens in een hoecxken van den Hemel verborghen hadde geweest, want sulcx dan niet min nootlijck volcht uyt dit vermoeden te hebben op Luter, als uyt ghelijck vermoeden dat David Joris van sich self hadde. Maer dat ter zyden ghesteldt, ende 't voorsz. uwe segghen scheen oft soo waer ghenomen wesende, s osoude ick gaern hooren uyt u, oft na der Apostelen ende voor Luters tyden die onsichtbare Kercke Godes niet en was op Aerden.

G.

Ick houde dat vander Scheppinghe af tot des Wereldts onderganck toe noyt tijdt en was,[+] nochte zijn en sal, dat Godt zijn Kercke niet en heeft ghehadt.

[+]*Institu. viij. 5.*

N.

Ghy meyndt immers op aerden?

G.

Ja ick trouwen.

N.

Was dese onsichtbare Kercke Godes voor Luthers, na der Apostelen tijden by den Roomschen Kercke, ende niet by den Heydenen ofte Joden: of was zy by den Heydenen ende Joden, maer niet by den Romanischen Kercke, of was zy by allen drie.

G.

Niet by allen, want de Joden loochenen Christum, ende de Heydenen hadden geen Predicatie van Christo, sonder welcke geen gheloove mach zijn.

N.

Dese sichtbare Kercke was by den Roomschen Kercke.

G.

Dat zy soo.

N.

My bedunckt dat het nootlijck moet volghen, want is zy altijdt op aerden geweest, zijnder maer drie volcken, Joden, Heydenen, ende Roomsche Christen, ende was sy niet by d'eerste twee, soo most sy immers by de derde zijn, dats by de Roomsche Christenen. Zeght doch voort. Houdt ghy alle de gene die den Contere leere uyten Ministers hooren, ende die maeruyterlijck het rechte ghebruyck der Sacramenten deelachtich zijn, waerachtighe Lidtmaten Christi zijn in synen onsichtbare Kercke?

G.

Dat hoordy my niet seghen.

N.

De schyn, of de Merck-teeckenen (die ghy ghewisse noemt) vanden ware Kercke, mach dan oock zijn by den gheenen, die inder waerheydt geen Lidtmaten en zijn van de ware Kercke Christi.

G.

Neemt dat sulcks te zijn, wat wildy hier met?

N.

Ick moet houden dat het sulcx zy, ende meyn niet dat ghy yemanden voor een waerachtig Litmaet der waren Kercken mochte achten, die gheen Lidtmaet en sy aen den onsichtbaren Kercke Christi.

G.

Of dat soo al waer, wat soude daer uyt volghen?

N.

Dat die ware sichtbare Kercke niet altijt daer en is, daer sy schynt te wesen, ende dat midtsdien uwe ghestelde Merck-teeckenen niet alleen onseker, maer oock onwaerachtich blijcken. Daer tegen oock waerachtich schynt te volghen: Dat het niet en mach zijn, of die ware Kercke en moet altyt daer wesen, daer waerachtighe Lidtmaten ofte levendighe stenen der ware Kercken zijn: al en merckte men daer oock niet bye enige van uwe ghestelde merck-tekeken der Kercken. Maer behalven alle sulcks volcht al wat anders uyt onser beyder woorden.

G.

Wat?

N.

Het rechte wederspel uwer meyninghen.

G.

War inne?

N.

Ghy hielt dat die Roomsche Kercke geen Kercke en zy: ende nu blijckt dat sy de ware Kercke is.

G.

Zoo ghy waent.

N.

Neen zoo ghyt selve spreeckt, want ghy bekent selve dat daer de ware kercke Christi is, daer de ware Lidtmaten Christi ofte der Kercken Godes zijn. Ghy bekendt mede selve, dat voor Luthers toe-comste die voorsz. ware Lidtmaten Christi ofte van Godes Kercke (alsmense hier al schoon noch onsichtbaer neemt) waren, niet by Joden of Heydenen, maer by den Roomschen Christenen: schynt dan niet noodtsakelijck te volghen dat daer oock de ware Kercke is?

G.

Ghy zoudt daer uyt moghen sluyten dat zy voor Luthers toe-komste daer by was: maer volcht daer uyt dat zy nu ter tijt noch daer zy? Spreken wy niet vande teghenwoordighe Kercke?

N.

Seecker was die Roomsche Kercke voor Luthers toekomste de ware Kercke Godes soo ghy self belijdt, soo en mercke ick geensins hoe ghy sult moghen ontkennen dat Luther ende alle anderen die sich doe daer af funderden, sich self afghescheyden hebben vande ware Kercke Godes. Dats een. Ende boven dien noch, nademael niet meer

dan een ware Kercke en is, dat ghyluyden gheen Kercke Godes, maer enckel Secten of valsche, ja gheen Kercken ghesticht hebben?

G.

Neen. D'onse hebben sich niet vanden Roomsche Kercke afghescheyden, maer die heeft d'onsen van haer afgesneden, afghescheyden ende van hen ghejaeght. Oock mosten wy van haer afscheyden souden wy tot Christum comen.

N.

Der Menschen tyrannye vermach wel eens menschen leven van 'tlichaem te scheyden zijns ondanckx: Maer Satan selve niet (swyghe eenigh mensch) vermach een ander mensche zijns ondancx vanden ware Kercke, dats vanden Lidtmaten Christi, ja Christo selve af te scheyden. Maer dat u segghen verstae ick niet. Machmen dan door sich af te scheyden van Christo tot Christum komen? Ghy hebt bekendt, u Hooft-leeraers schryvent dat by de Roomsche Kercke Christus was: mochten sy dan van Christo wech loopende, Christum genaecken? Laet de Leere vervalscht ende die Ceremonien gheheel verdorven zijn geweest: Soo stondt henluyden toe 'tquade te vermyden ende te berispen (so Godt henluyden hadde ghesonden als voormaels de ware Propheten) van gheen deser leestmen dat sy sich vanden verdorven Kercke afghesondert ende een ander Kercke opghericht hebben ghehadt.

G.

Ghy beantwoordt mijn segghen niet, te weten dat niet en volcht, om dat die Roomsche Kercke voor Luters toecomste de Kercke Godes was, dat zijt nu noch soude zijn.

N.

Ick hebbe beantwoordt u segghen, dat de Roomsche Kercke gheen Kercke soude zijn, ende het rechte wederspel ghedaen blijcken, niet alleen daer inne dat zy (soo u self reden met-brenghen) die ware Kercke zy, maer oock dat u luyder Kercken, als van Luters, Zwinghels ende anderer afghescheydene vande Roomsche Kercken ghecomen zijnde, gheen Kercken en zijn. Maer om dit u laetste segghen mede te beantwoorden houde ick niet dat ghy u selve sult toe schrijven klaerder ghesicht om den waren lidtmaten der Kercken Godes te kennen dan de Propheet Helias heeft ghehadt.

G.

Neen dats verde van my.

N.

Desen klaersienden Propheet ende vrunt Godes was noch verborghen dat Godt noch wel seven duysent sulcker levendigher steenen aen zijnen Tempele hadde. Dus en dencke ick oock niet dat ghy voor seker soudet derren segghen dat Godt nu ter tijdt onder den Roomschen Kercke (ghenomen zy noch al soo gants onghesont ware als ghy zeght) noch niet en soude hebben eenighe ware Lidtmaten Christi ende levendighe steenen aen zijnen Tempele. Want gheen Mensche weet wat in een ander Mensche zy. Of wildy segghen dat de Roomsche Kercke nu argher zy dan ten aencomste Lutheri?

G.

Neen dat niet. Maer men zoude eer moghen segghen dat de Roomsche Kercke voor Luthers aencomste Godloos was, ende dat zy nu noch Godtloos is.

N.

Mach dan die Kercke Godes Godtloos zijn?

G.

Dat hoordy my niet segghen.

N.

Soo ist, maer ick hoore u sulcx segghen, dat het (mijns bedunckens) nootlijck daer uyt moet volghen. Want ghy bekent dat de Roomsche ende niet de Joodtsche of Heydensche Kercke, die Kercke Godes was voor Luthers aencomste: nu zeghdy datse doe Godtloos was: voecht dit u selfs segghen te samen, ende merckt of daer uyt niet en volcht dat de Kercke Godts voor Luthers aencomste Godtloos was?

G.

Voorts als in mijn Cartevel.